

אמנית/שמאנית - ריפוי, פולחן והרחבת תפיסת המציאות

Art and Shamanism – healing and transcendental experiences

דר' סמדר שפי

Smadar Sheffi PhD

בחיבור האנתרופולוגי בין אמנות לבין דת ואמונה נחשבת האמנות למזור לנפש ולנתיב להתעלות רוחנית. מסוף המאה 19 יותר ויותר אמניות ואמנים מערביים מאתגרים את הגבולות שבין מיצג לבין טקס, בין סמלים לבין אמנות. פיתוח הצד הרוחני בעבודתן של אמניות – לעיתים קרובות תוך שימוש בתפיסות חשיבה וטכניקות שמאניסטיות – הוא המשך לגישה החשובה, ולא פעם החלוצית, של נשים כמורות רוחניות או כסוכנות של ביטוי רוחני בחברות שונות ברחבי הגלובוס. בעמדה זו יש מידה רבה של רדיקליות: דמות האמן – או האמנית – לא נתפסת עוד כמי שיצירתה משקפת או מאתגרת את המציאות, אלא ככזו שיכולה לעצב אותה, להשפיע על תתי הזרמים החבויים בה או על הרבדים הבלתי נראים של הקיום שהם מעבר לרציונלי. לצד אמניות מוכרות מאוד כמרינה אברמוביץ', עולם האמנות הבינלאומי נמצא בתהליך התבוננות מחודש על אמניות שעבודתן מזוהה עם פעולות שמאניות, תרפויטיות ופולחניות, כמו למשל זו של אנה הלפרין (בת ה-98) שייצגה את ארה"ב בביאנלה בוונציה ב 2017 ובמקביל הוצגה בדוקומנטה באותה שנה.

בהרצאה אציע להתבונן בטקס/מחול/ציור שיצרה מרים כבסה במוזיאון בית אורי ורמי נחושתן דרך האמונה והאוטופיה הכרוכה בעשייה, ובהקשר לעבודתן של 'אמניות/שמאניות' בינלאומית וישראליות, בהן תמר רבן ושי זכאי. אדבר גם על "האוצרת", עבודתו של איתן בוגנים, בה הוא ממשיך לעסוק בשאלות פעולתם של כוחות מיסטיים בעולם, ואציע לחשוב גם עליה בהקשר לאמנים/שמאנים בינלאומיים – מוואסילי קנדינסקי הרוסי במחצית הראשונה של המאה העשרים, דרך יוזף בויס הגרמני במחצית השנייה, ועד ארנסטו נטו ודמיאן הירסט. בזירה הישראלית אחבר את עבודתם למסורת אמנות/שמאנות מקומית, לה שייכים, בין היתר, אברהם אופק וקבוצת לויתן, עדינה בר-און ונוספים.